

Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs (WSK)

www.wsk-kleuteronderwijs.nl

3 april 2017.

Geachte mevrouw Smits en mevrouw Van Koeven,

Van Stichting Histos hebben we uw reactie '(Letter)rijk kleuteronderwijs' van 20 maart op Vervaets schrijven van 29 januari ontvangen. Vervaet heeft op uw reactie van 20 maart gereageerd; zie de aanhechting.

Van onze kant hebben we ook enkele reacties.

1. U citeert uit onze brief van 5 februari, maar u laat uw lezers niet weten dat we u in de eerste plaats verzochten om een inhoudelijke reactie te geven op de verschillende (on)houdbare uitgangspunten waarin wij en u van mening verschillen ('U zou er het kleuteronderwijs en ons een grote dienst mee bewijzen door daar inhoudelijk op in te gaan en door enkele van de beweringen erin met feiten te weerleggen'; we hadden daar beter aan toe kunnen voegen: 'of die van u te staven'). In uw reactie van 20 maart gaat u volgens ons niet in op ons verzoek.

2. U schrijft dat u de door u aangehaalde passage ondersteunt. Daar zouden we blij mee willen zijn, maar in de rest van wat u schrijft, zien we eerder het tegendeel verwoord. U bepleit allerlei interventies bij de kleuter die haaks staan op die passage; zie onder meer de alinea's 'Ons antwoord hierop', 'Het is overigens', 'Dit betekende dat' en 'Het is denkbaar'. Volgens ons bepleit u daarin onomwonden om kinderen allerlei vaardigheden bij te brengen die in uw ogen niet vanzelf ontstaan. In onze ogen bevordert u dan juist 'trekken aan gras', terwijl u schrijft dat niet te willen doen.

U gaat dan ook voorbij aan de volgende verifieerbare feiten (voor afbeeldingen: zie <http://www.wsk-kleuteronderwijs.nl/doelstelling/>):

- Een vrijvormig schrijvend kind – dus een kind dat op het ontwikkelingsdomein 'schrijven' in neurologisch en psychologisch opzicht een oudere peuter is – schrijft vroeg of laat eigenfiguurlijk, ook zonder instructie daarin.
- Een eigenfiguurlijk schrijvend kind – dus een kind dat op het ontwikkelingsdomein 'schrijven' in neurologisch en psychologisch opzicht een kleuter is – schrijft vroeg of laat spiegelbeeldig, ook zonder instructie daarin.
- Een spiegelbeeldig schrijvend kind – dus een kind dat op het ontwikkelingsdomein 'schrijven' in neurologisch en psychologisch opzicht een jong schoolkind is – schrijft vroeg of laat conventioneel, ook zonder instructie daarin.

Volgens ons wilt u een kleuter, die dus spiegelbeeldig schrijft, toch instructie geven in (onderdelen van) het conventionele schrijven van het jonge schoolkind, precies zoals u een kleuter, die louter hakkend en hakkend-en-gissend leest, instructie wilt geven in (onderdelen van) het hakkende-en-plakkende lezen of zelfs in (onderdelen van) het geautomatiseerde lezen van het jonge schoolkind. Waarschijnlijk wilt u de instructies bij de kleuter op manieren doen, die in uw ogen 'speels' of 'spelenderwijs' zijn.

De ontwikkeling van een kind gebeurt van binnenuit. We vragen ons af of u wel voldoende vertrouwen heeft in de natuurlijke ontwikkeling van de kleuter van binnenuit.

3. Onder het kopje 'Rijk kleuteronderwijs?' schrijft u in de inleidende alinea als een soort algemeen gegeven: 'Behalve dat we prachtige voorbeelden zien van kleuteronderwijs [...], kan het ook anders. Het valt ons onder andere op dat er in kleutergroepen soms heel veel tijd wordt besteed aan dingen die kleuters al lang kunnen en kennen [...]'.
Buiten dat het voor iedereen nodig is om dingen te herhalen om ze te internaliseren, geldt dat in het bijzonder voor kleuters die dagelijks nieuwe ervaringen opdoen die ze aanvankelijk opslaan in hun kortetermijngeheugen, omdat de verbindingen in het brein in ontwikkeling zijn en nog niet volledig vastliggen en volgroeid zijn. Pas door veelvuldige herhaling kan zo'n ervaring in het langetermijngeheugen

worden vastgelegd. Daarom herhaalt de kleuter vanuit zichzelf. Bij schoolkinderen en ouderen wordt herhalen, omdat het opgelegd wordt, al gauw stampen genoemd, maar kleuters doen het graag mits ze er de ruimte voor krijgen en het hen niet opgedrongen wordt.

Als het na honderd pogingen om blokjes op elkaar te stapelen zonder dat die omvallen uiteindelijk keer op keer goed gaat, wordt dat hele proces zinvol opgeslagen en is het kind een succeservaring rijker. En toch probeert de kleuter het morgen nog een keer want succeservaringen leveren een positief zelfbeeld op én een gelukkige kleuter, die uiteindelijk nieuwe ervaringen sneller automatiseert en zichzelf op allerlei andere vlakken (domeinen) ontwikkelt. Maar die ook af-en-toe teruggrijpt naar eerdere successen. Niks mis mee.

Misschien dat het door u wordt ervaren als tijd besteden aan zaken die kinderen al kennen en kunnen, maar wij zien dat anders. Eén keer een poging tot een goed einde brengen geeft nog geen blijk van kennen en kunnen, maar moet herhaald worden en daar kiest het kind zelf voor. Pas wanneer een vaardigheid werkelijk eigen gemaakt is, richt het kind zich op iets nieuws.

Als je kleuters die herhalende ontwikkelruimte niet geeft, omdat er andere activiteiten op jouw programma staan dan die waar ze zelf mee bezig en aan toe zijn, wordt er niets geautomatiseerd en verdwijnt het ervaren weer uit zijn kortetermijnegeugen. De kleuter ontwikkelt zich dan niet werkelijk, diens brein wordt niet ontwikkeld, en uiteindelijk levert dat volwassenen op zonder enig zinnig, zinvol of creatief vermogen.

Voor de goede orde: punt 3 dient verstaan te worden vanuit de vooronderstelling dat de kleuter neurologisch en psychologisch toe is aan de handelingen die hij uit eigen beweging herhaalt en die hem alleen maar meer uitdagen tot verder zoeken naar afwijkende betekenissen van eerdere ontdekkingen.

4. Onder het kopje 'Rijk kleuteronderwijs?' geeft u verder voorbeelden van slecht kleuteronderwijs. Ook wij signaleren die en we delen uw zorgen. Naar onze ervaring komt dat slechte kleuteronderwijs echter altijd voort uit het feit dat leerkrachten, directies, besturen, onvoldoende kennis hebben van de psychologische en neurologische ontwikkeling van het kind, die al decennialang genegeerd is op de pabo en derhalve ook niet wordt onderwezen.

5. Halverwege uw alinea 'Het is denkbaar' schrijft u: 'Kleuterleerkrachten zijn juist hard nodig om mee te denken over de vraag hoe letters en fonemisch bewustzijn op een speelse manier (en geïntegreerd in invented spelling) een plek kunnen krijgen in de kleutergroepen'.

Wanneer uit uw onderzoek blijkt, dat ontwikkelingsfasen en daaruit volgend het aansluiten bij de actuele psychologische ontwikkeling niet bestaan en de WSK en dus ook Vervae't het niet bij het juiste eind hebben, heeft het weinig zin om op deze uitnodiging in te gaan.

Mocht echter blijken dat we het bij het juiste eind hebben, zijn wij gaarne bereid en doen we graag een oproep aan onze leden en volgers, om met u mee te denken over deze vraag.

We zouden het op prijs stellen als u beiden met twee of drie leden van de kerngroep van gedachten zou willen wisselen over de door u geciteerde passage uit onze brief van 5 februari.

In afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

De kerngroep van de WSK

cc: Stichting Histos